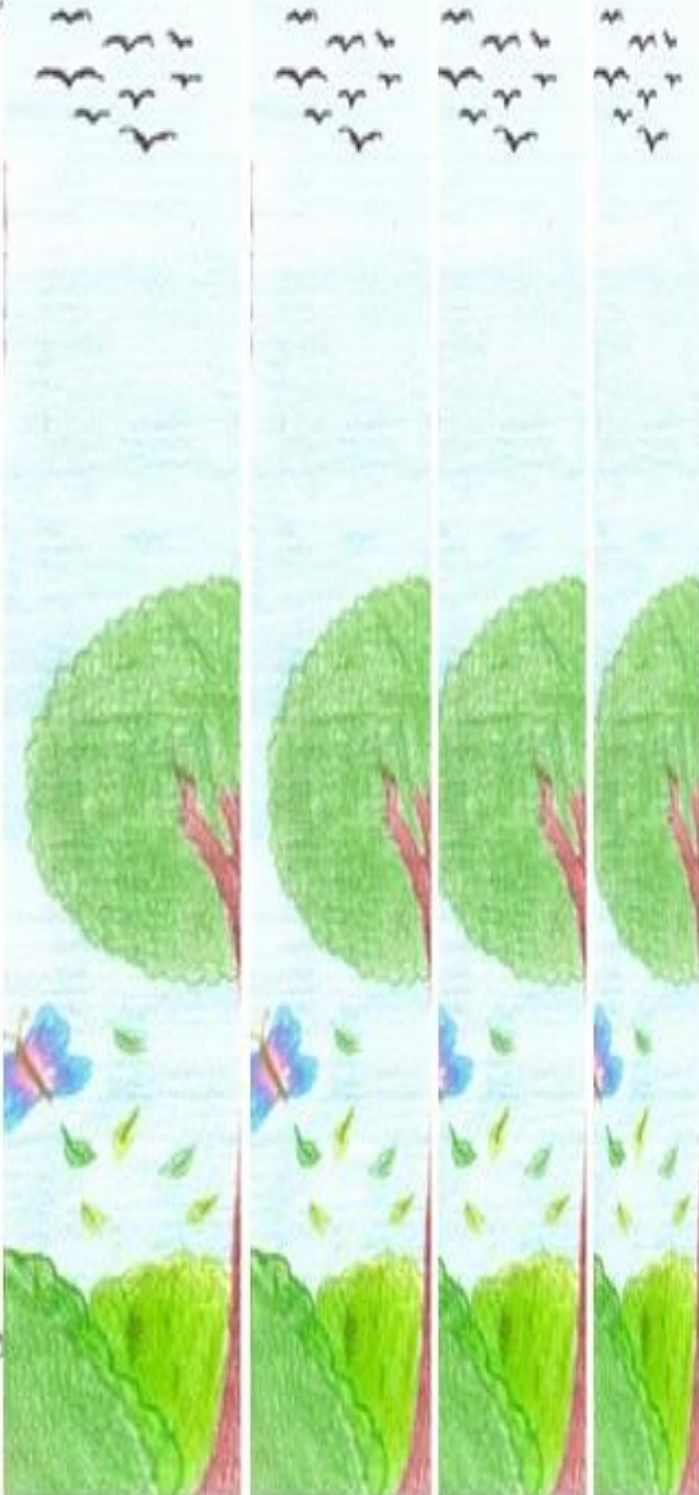

«Το μόνιμο και το περαστικό σε
ιστορικά τοπόσημα κληροδοτήματα
των μαθητών/τριών του Γυμνασίου
Νιγρίτας»

Περιβαλλοντικό πρόγραμμα
Ημερήσιου Γυμνασίου Νιγρίτας

Σχολ. Έτος: 2023-2024

Περιεχόμενα

2	Περιεχόμενα
3	Σχέδιο Προγράμματος
4	Σημείωμα Διευθύντριας
5-7	Στάδια ερευνητικής μεθόδου
8-13	Αρχαιολογικός χώρος Τερπνής
14-28	Δραστηριότητες Περιβαλλοντικής ομάδας
29-31	Ιερός ναός Αγίου Δημητρίου Τερπνής
32-37	Δραστηριότητες Περιβαλλοντικής ομάδας
38-42	Ο πύργος της κυρά-Μάρως
43-44	Συμμετοχή της Περιβαλλοντικής ομάδας σε συνέδριο της Κωνσταντινούπολης
45	Τα μέλη της ομάδας
46	Πηγές

Κύριο Θέμα:

Γνωριμία με τα ιστορικά τοπόσημα (ιστορικούς τόπους, θρησκευτικά μνημεία) της περιοχής του δήμου Βισαλτίας, με σκοπό τον σεβασμό, την προστασία και διατήρηση του φυσικού τοπίου όπου εντάσσονται, καλλιεργώντας ταυτόχρονα την ευαισθητοποίηση των μαθητών στα θέματα της τοπικής τους ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Θεματικές ενότητες:

1. Ιστορία των μνημείων
2. Μέσα, τρόποι και συνθήκες κατασκευής
3. Γεωγραφική θέση – φυσικό περιβάλλον και αξιοποίηση αυτού.
4. Λειτουργικότητα – χρήσεις μνημείων.
5. Μελέτη συνοδευτικών αντικειμένων των μνημείων.

Στόχοι

- Οι μαθητές να αποκτήσουν τη διάθεση της εμπλοκής και της παρέμβασης σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος στο οποίο ανήκουν σημαντικά – ιστορικά θρησκευτικά μνημεία.
- Να αποκτήσουν ευρύτερες γνώσεις για τα ιστορικά τοπόσημα της περιοχής τους και να αναπτύξουν καλύτερα την ικανότητα ενός ιστορικού περίπατου μέσα στον περιβάλλοντα χώρο ως συνειδητοποιημένοι επισκέπτες με αίσθημα σεβασμού προς την ιστορία τους.
- Να αναπτύξουν την ικανότητα της διερεύνησης του φυσικού τοπίου όπου εντάσσονται τα ιστορικά τοπόσημα και να ενημερωθούν για την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου προς όφελος της τοπικής κοινωνίας ερχόμενοι σε επαφή με φορείς της τοπικής κοινωνίας
- Να μπορούν οι μαθητές μέσω της γνωριμίας με τα ιστορικά τοπόσημα του τόπου τους να σεβαστούν την πολιτιστική κληρονομιά της πατρίδας τους καθώς και του οικοσυστήματος στο οποίο ανήκει αυτή ώστε να νιώσουν αλληλέγγυοι με τους συνανθρώπους τους και συνυπεύθυνοι για το μέλλον του τόπου τους
- Να μπορούν οι μαθητές να εκφράζουν τις εμπειρίες και τα συναισθήματά τους μετά από μια περιήγηση σε έναν ιστορικό χώρο και να εκτιμούν την σημασία του μνημείου ως μέρος του περιβάλλοντος.

Στοχευμένες δεξιότητες

- Δεξιότητες μάθησης: κριτικής σκέψης, επικοινωνίας, συνεργασίας, δημιουργικότητας
- Παραγωγική μάθηση: μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας
- Δεξιότητες ζωής: Πολιτειότητα, ενσυναίσθηση, πρωτοβουλία, οργανωτική ικανότητα
- ΜΙΤ: Δεξιότητες της τεχνολογίας και της επιστήμης: προώθηση του ψηφιακού γραμματισμού, ενίσχυση των δεξιοτήτων ανάλυσης και παραγωγής περιεχομένου σε έντυπα μέσα μέσω της παραγωγής πρωτότυπου υλικού από τα ίδια τα παιδιά
- Δεξιότητες του νου: ανάπτυξη ικανότητας επίλυσης προβλημάτων, στρατηγική σκέψη (οργανώνοντας εκστρατείες ενημέρωσης της σχολικής κοινότητας, κατασκευές, αναστοχασμός)

Σημείωμα

Το συγκεκριμένο πόνημα της ομάδας μας επέλεξε να ασχοληθεί με τη 2^η θεματική ενότητα του δικτύου, «το ιστορικό γίνεσθαι» του τόπου μας ο οποίος εξελίχτηκε σε μόνιμη ή περιστασιακή κατοικία ατόμων άμεσα εξαρτώμενων από το φυσικό περιβάλλον.

Η ιστορία είναι γύρω μας. Η ιστορία είναι μέσα μας. Η ιστορία είναι παντού, γιατί είναι χρόνος, είναι φυσικό περιβάλλον. Η ιστορία έχει μεγάλη σημασία για τους ανθρώπους. Τους δίνει το πλαίσιο, στο οποίο μπορούν να τοποθετήσουν τον εαυτό τους και τους άλλους. Τους δίνει μία ταυτότητα στο χώρο το φυσικό περιβάλλον και στο χρόνο.

Η ενασχόληση με την τοπική μας ιστορία στο χώρο και στον χρόνο διατηρεί το χαρακτήρα της μικροιστορίας, η οποία μέσα από ειδικές και περιορισμένες σε χρόνο και τόπο περιπτώσεις μπορεί να δώσει δείγματα για ευρύτερες ιστορικές εξελίξεις

Ο νοερός ιστορικός περίπατος της ομάδας μας έλαβε χώρα, στο φυσικό περιβάλλον του Αρχαιολογικού χώρου του Παλαιόκαστρου Τερπνής, στις ιδιαίτερες περιβαλλοντικές συνθήκες της ναοδομίας του ιερού ναού του Αγίου Δημητρίου Τερπνής, οι οποίες είχαν θρησκευτικό υπόβαθρο και στον πύργο της Μάρως, στη Δάφνη Βισαλτίας. ενός πύργου που η ύπαρξή του συνδέεται άμεσα με τις ιδιαίτερες ευνοούμενες περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής. Η δράση μας αυτή ευελπιστούμε να προκαλέσει το σεβασμό και το αίσθημα ευθύνης στους μαθητές μας για την ιστορική τους κληρονομιά και να μην έχει ψήγματα εφήμερης, «περαστικής» και απλής προσπέλασης κάποιων μνημείων και κάποιου τείχους στο πλαίσιο του προγράμματος. Αυτό θα το επιδιώξουμε με βιωματικές δραστηριότητες και προσεγγίσεις των πτυχών του θέματος από τους μαθητές μας, με την ενεργητική μάθηση και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών και ομαδοσυνεργατικών δράσεων.

Η Διευθύντρια του Γυμνασίου Νιγρίτας

Ελευθερία Δ. Πάνου

ΠΕ06

Τα στάδια της ερευνητικής μεθόδου

- Αξιοποίηση των εργασιών άλλων ιστορικών- επιστημόνων που ασχολήθηκαν με το ίδιο ή παρεμφερές θέμα
- Συλλογή αυτών που είναι χρήσιμες
- Μελέτη των πηγών
- Σύνθεση όλων των στοιχείων και παρουσίασή τους σε ένα ενιαίο συστηματικό σύνολο

Πηγές –Φορείς με τους οποίους μπορεί να γίνει συνεργασία

- Φυσικό και δομημένο τοπίο
- Αρχαιακά έγγραφα
- Επιστολές
- Εφημερίδες-Περιοδικά
- Προφορική παράδοση και μαρτυρίες
- Φωτογραφίες-χάρτες
- Διακόσμηση
- Κινηματογραφικά και τηλεοπτικά ντοκουμέντα
- Εικαστικά και λογοτεχνικά έργα

Βασικά ερωτήματα για την οριοθέτηση του θέματος

- Τι (τι είναι, σε τι αφορά το πρόγραμμα)
- Ποιοι (από ποιους , για ποιους, με ποιους δημιουργήθηκαν τα συγκεκριμένα ιστορικά κληροδοτήματα)
- Πού (χώρος που βρίσκονται)
- Πότε (ιστορικά πλαίσιο χρονολόγησης)
- Γιατί (αιτίες, στόχοι, συνέπειες, εμπόδια, δυσκολίες)

Η **Βισαλία**, χώρα του θρακικού φύλου των Βισαλτών, καταλάμβανε κατά την αρχαιότητα την περιοχή δυτικά του **Στρυμόνα**. Έχοντας φυσικά όρια Ν. το Στρυμονικό κόλπο, Ν.Δ. τη Βόλβη, Δ. τα όρη Κερδύλλιον και Βερτίσκο, Α. τον Στρυμόνα και την Κερκινίτιδα και Β. το Δύσωρο, ο πληθυσμός της στην ιστορική του πορεία εξαπλώθηκε εκατέρωθεν του Στρυμόνα. **Με γενάρχη τον Βισάλτη**, γιο του **Ήλιου** και της **Γης**, οι Βισάλτες είναι οι **fortissimi viri του Τίτου Λίβιου**, που ο ήρωάς τους ο **Ρήσος**, γιος του **Στρυμόνα**, σκοτώθηκε στον τρωικό πόλεμο.

Η αρχαία θέση της Τερπνής, χωριού της επαρχίας Βισαλτίας του νομού Σερρών, βρίσκεται γύρω από την ακρόπολή της, που σήμερα λέγεται «**Παλιόκαστρο**» περίπου 4 χιλιόμετρα από τη σημερινή θέση της. Από την εποχή της Τουρκοκρατίας (1430) η πόλη μετατοπίστηκε στη σημερινή της θέση και ονομάστηκε πιθανότητα ήταν **Τσερπίστα**, ή **Τζαρπίστα** ή **Τζιρπίστα** ή και ως **Τζερπίστα**. Το όνομα είναι τουρκικό και πιθανώς η ετυμολογία του προέρχεται από το αντλητικό κουβαδάκι «**Τσιάρπ**», λέξη τουρκικής προέλευσης, το οποίο χρησιμοποιούσαν οι κάτοικοι –τσιαρπισνοί για την άντληση νερού από τη μεγάλη πηγή νερού στην περιοχή της Κηφισιάς.

Η **θέση Παλιόκαστρο** ταυτίζεται με μια από τις **αρχαίες πόλεις της κάτω κοιλάδας του Στρυμόνα** που είναι γνωστές από τις αρχαίες ιστορικές πηγές με διάρκεια ζωής από το τέλος τον 6ο αιώνα π. Χ. έως τον 6ο αιώνα μ. Χ. Σε καμιά περίπτωση δεν κατοικείται στη διάρκεια της βυζαντινής εποχής.

Είναι πάντως ήδη φανερό ότι η **στρατηγική της θέσης με το πλούσιο φυσικό περιβάλλον** να την πριμοδοτεί, ανάμεσα στην **εύφορη κοιλάδα του ποταμού Στρυμόνα** και στις **πλαγιές των πλούσιων σε μεταλλεύματα βουνών Κερδύλλιον και Βερτίσκο**, συνέβαλε στη μακραίωνη επιτυχημένη ιστορική της πορεία. Ο λόγος ο οποίος ο οικισμός αυτός ακμάζει σε αυτό το σημείο είναι η **εκμετάλλευση του χρυσού** τον οποίο κατέβαζε ο **παρακείμενος χειμάρρος**. Ο χρυσός, τόσο ο προσχωματικός στην κοίτη του χειμάρρου όσο και ως ορυκτό εξορυσσόταν ήδη από την αρχαιότητα. Ο χρυσός του Ρήσου και των μακεδόνων βασιλέων, Φιλίππου και Μεγάλου Αλεξάνδρου, συντέλεσε στην κοπή της πρώτης ελληνικής χρυσής λίρας, του μακεδονικού στατήρα και στήριξε οικονομικά τη μακεδονική εκστρατεία και την κατάκτηση της οικουμένης από τον Μ. Αλέξανδρο. Αυτό μπορεί να εξηγήσει σε κάποιο βαθμό την ευημερία της πόλης και στη Ρωμαϊκή και στην Πρωτοβυζαντινή εποχή. Κάποιες από τις επιγραφές της ρωμαϊκής εποχής μας δίνουν τη βάση να πούμε ότι εδώ έχουμε **συστηματική εκμετάλλευση του χρυσού**. Δεν είναι τυχαίο ότι μεταξύ των παλαιότερων ευρημάτων ξεχωρίζει επιγραφή που αναφέρει τη λέξη **άδάμας, όρος που αναφέρεται στον χρυσό** και πιθανότατα στην εκμετάλλευσή του.

Οι πρώτες αρχαιολογικές έρευνες στην περιοχή πραγματοποιήθηκαν από την **Ευγενία Γιούρη**, το **1965**, με την ανασκαφή ενός τάφου «**μακεδονικού τύπου**» σε απόσταση περίπου 2 χλμ ανατολικά από τη θέση **Παλιόκαστρο**. Χρονολογήθηκε σύμφωνα με ένα **νόμισμα γύρω στο 328 π. Χ.**, και σύμφωνα με τις

επιγραφές χαραγμένες στο εσωτερικό του ταφικού θαλάμου, ανήκε στους αδελφούς Ιπώννακτα και Διοσκουρίδη, μέλη της

ΕΥΓ. ΓΙΟΥΡΗ

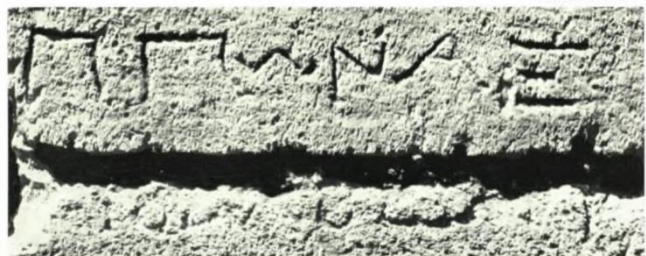
ΧΡΟΝΙΚΑ Α.Δ. 21 (1966)
ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΧΡΟΝΙΚΑ Α.Δ. 21 (1966)

ΠΙΝΑΞ 385

ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΓ. ΓΙΟΥΡΗ

μακεδονικής αριστοκρατίας, γιούς του Απολλόδωρου, ο οποίος ταυτίζεται πιθανότατα με τον εγκατεστημένο στην Αμφίπολη **εταίρο** του **Μεγάλου Αλεξάνδρου**..

Λίγο αργότερα, το **1981**, εκτεταμένες εργασίες ισοπέδωσης προκάλεσαν φθορές στην κορυφή του λόφου **Παλαιόκαστρο**, φέρνοντας στο φως τμήματα αρχαίων κτιρίων, αρχιτεκτονικά μέλη, ανάγλυφα, καθώς και μια επιγραφή του 3ου αι. μ.Χ. Στα τυχαία ευρήματα της ανατολικής κλιτύς συγκαταλέγεται ακέραιη μαρμάρινη κεφαλή, επηρεασμένη από την εικονογραφία του

Τραϊανού, αγένειου άνδρα με κοντή κόμη, και ανήκει στον 1^ο – 2^ο αι. μ. Χ.

Στην αποσπασματικά σωζόμενη επιγραφή αναφερόταν δύο φορές η λέξη **αδάμας** και το όνομα του άρχοντα-αγορανόμου. **αδάμας** είναι τα πολύτιμα πήγματα χρυσού που βρισκόταν στον παρακείμενο ποταμό που θα αποτελούσε και τη βασική πλουτοπαραγωγική πηγής της πόλης.

Οι πρώτες διερευνητικές ανασκαφικές τομές που έγιναν το **1985** αποκάλυψαν **ένα ρωμαϊκό κτίριο** και χαμηλότερα τοίχους της ελληνιστικής περιόδου.

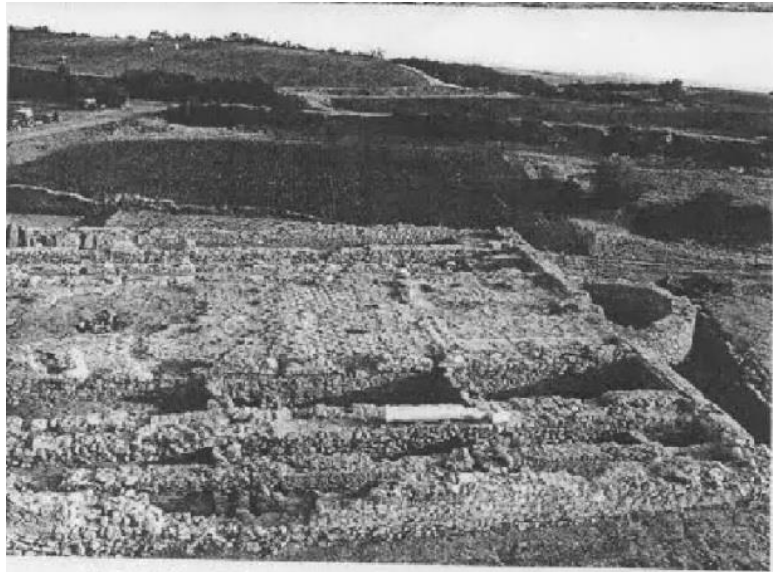
Το **1993**, υπό τη διεύθυνση της **Μαριάννας Καραμπέρη, αρχαιολόγου** της τότε ΙΗ΄ ΕΠΚΑ Καβάλας, πραγματοποιήθηκε η πρώτη συστηματική ανασκαφή στη θέση».

Ερευνήθηκαν τότε συνολικά τρεις ζώνες:

- Αποκαλύφθηκε ένα τμήμα του **οχυρωματικού περιβόλου** πλάτους 1,70 μ, το οποίο, στη βόρεια πλευρά του λόφου, διατηρείται σε ύψος 1,80 μ..

- Στον τομέα του συνεχίσθηκε η **ανασκαφή τμήματος ρωμαϊκού κτιρίου** που περιλαμβάνει **ληνούς και υπολήνια, δεξαμενές και πίθους**, σύνολο που προφανώς σχετίζεται με την παραγωγή οίνου. Σε μεγαλύτερο βάθος, η ανασκαφή έφτασε σε **τοιχούς ελληνιστικής εποχής**. Μεταξύ των ευρημάτων περιλαμβάνονται και αρκετά **νομίσματα** από τις αρχές του 4ου έως και 1ου αι. π. Χ.

- Στον τομέα που υπέστη τις παράνομες εργασίες ισοπέδωσης το **1981**, αποκαλύφθηκε ένα **μεγάλο κτίριο με τυπική κάτοψη ρωμαϊκής βασιλικής με τρεις οίκους** -που εντάσσεται χρονικά στα χρόνια των **Σεβήρων –Αντωνίνων (τέλος 2^{ου} αρχές 3^{ου} αι. μ. Χ.)** -και δάπεδα στρωμένα με **πλάκες μαρμάρου, σε άμεση γειτνίαση με εγκατάσταση θερμών** καθώς και **κορινθιακό κιονόκρανο**. Βέβαιη είναι η ύπαρξη και άλλων μνημειακών δημόσιων κτηρίων (ενδείξεις ύπαρξης **θεάτρου** και **επιγραφή** που αναφέρει **ιερό του Δία και της Ήρας**) ενώ τον οικισμό πλαισιώνει εκτεταμένο **πλούσιο νεκροταφείο**.

Εικ. 2α-β. Γενική άποψη συγκροτήματος βασιλικής-θερμών (τομέας II).

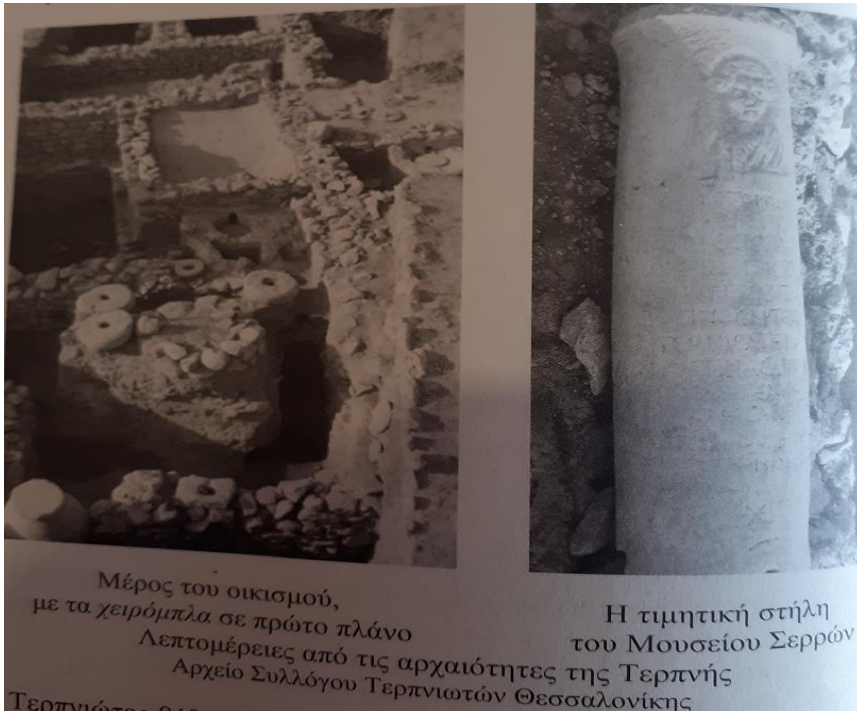

Εικ. 3α-β. Κορινθιακό και ιωνικό κιονόκρανο, προερχόμενα από τη βασιλική.

Μια αναθηματική ανεπίγραφη **στήλη του 2ου-3ου αι. μ. Χ.** που βρίσκεται σήμερα στο **Μουσείο των Σερρών** και προέρχεται πιθανότατα από το νεκροταφείο της αρχαίας πόλης, ως καλυπτήρια πλάκα τάφου, αναφέρεται στην οικοδόμηση βασιλικής με τη συνδρομή της Ιουλίας, από κληροδότημα του συζύγου της Φιλίππου υπό την επιμέλεια του Πόπλιου Αιλίου Κλαρανού

Αλεξάνδρου, ο οποίος είχε πολιτογραφηθεί ρωμαίος πολίτης, με την ιδιότητα του επιμελητή
μνημείων, διατηρώντας το μακεδονικό του όνομα, ενδεικτικό της μακεδονικής του καταγωγής

Στην επιγραφή αναγράφονται τα ονόματα των Ελλήνων πολιτών της ελληνιστικής άρχουσας
τάξης με το δικαίωμα του ρωμαίου πολίτη και τη διατήρηση της εθνικής συνείδησης .

Η επιγραφή αναφέρει:
«*Η πόλις...μετά
Ιουλίας...ος της
κληρονόμου .../Κόντος
Φίλιππος ο ανήρ αυτής
κατέλιπεν εαυτού πατρίδι
γενέσθαι βασιλικήν
εποίησαν συν τη εξέδρα
και τοις προσούσι οίκοις
τρισί δια επιμελητού
Ποπλίου Αιλίου
Κλαρανού Αλεξάνδρου.*»

Το κτίριο φαίνεται ότι ήταν σε χρήση για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, από τον 2ο έως
και τις αρχές του 4ου αι. μ. Χ. Η **βασιλική** αποτελούσε δημόσιο κτίριο προς εξυπηρέτηση
εμπορικών και κοινωνικών επαφών εφόσον η πόλη λόγω του πλούσιου σε χρυσό υπεδάφους
αποτελούσε συγκροτημένη αστική ζώνη. με αρκετές φάσεις ανακατασκευής και πιθανή
μετατροπή του σε χριστιανική εκκλησία που λειτουργούσε τουλάχιστον μέχρι και τον 6ο αιώνα

Το 2022 ξεκίνησε ένα πενταετές
πρόγραμμα (2022-
2026)αρχαιοελληνικής έρευνας στην
αρχαία πόλη της Τερπνής θέση
Παλιόκαστρο από διεθνή ομάδα
ερευνητών και φοιτητών από την
Ελλάδα και τη Γαλλία. Οι ανασκαφές
στο λόφο ανακάλυψαν οικοδομικές
φάσεις των ελληνιστικών χρόνων,
τμήματα οχύρωσης , ρωμαϊκή
βασιλική , συγκρότημα θερμών,
εργαστηριακό χώρο με πατητήρια για
κρασί των ρωμαϊκών χρόνων , δύο
σημαντικές χριστιανικές εκκλησίες
στον τύπο της πεντάκλιτης και της
τρίκλιτης βασιλικής που ήταν σε
χρήση κατά τον 6° αι. μ. Χ.

Εδώ και δύο χρόνια ανασκάπτεται η **τρίκλιτη βασιλική** η οποία είναι συνολικών διαστάσεων περίπου 22 X 12 μ., χτισμένη στο επικλινές έδαφος. Αποκαλύφθηκε υπόστρωμα και τμήματα μαρμαροθετήματος (opus sectile) στο κεντρικό κλίτος, ενώ το νότιο κλίτος έχει δάπεδο από πήλινες πλάκες. Διακρίνονται επίσης **ίχνη λειτουργικών στοιχείων στο ιερό**, όπως η Αγία Τράπεζα και πιθανόν το κιβώριο (θόλος που υποστηρίζεται από κίονες)», ανέφερε η κ. Μαλαμίδου, προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Σερρών, προσθέτοντας πως το κτήριο παρουσιάζει μεγάλη κατασκευαστική ομοιότητα με την τελευταία φάση **της πεντάκλιτης βασιλικής** που είχε ανασκαφεί στην Τερπνή το 1993, ενώ και οι δύο εκκλησίες έχουν στιλιστικές ομοιότητες και μάλλον χρονολογική εγγύτητα με τη Βασιλική Α΄ των Φιλίππων και τον Πέριεντρο Ναό της Αμφίπολης (Υστερος 5ος/Πρώιμος 6ος αιώνας). Η μεγάλη αξία της ανευρέσεως των δύο χριστιανικών βασιλικών του τέλους του 5ου μ. Χ. και των αρχών του 6ου μ. Χ. αιώνας, καταδεικνύουν την πρώιμη παρουσία χριστιανικών κοινοτήτων και μάλιστα ακμαζουσών στην ευρύτερη περιοχή, γεγονός που πιστοποιείται από το μέγεθος των δύο χριστιανικών βασιλικών και το κάλλος τους.

Εκτός από την τρίκλιτη βασιλική, ανασκάφηκε επίσης στην κορυφή του λόφου **σύμπλεγμα**

κτηρίων με πυκνή δόμηση, που αντιστοιχούν σε οικοδομήματα εκατέρωθεν ενός λιθόστρωτου δρόμου. Εντοπίστηκαν πάνω από 10 λίθινοι τοίχοι πάχους 50-70 εκ., ζωικά οστά με ίχνη τεμαχισμού για κατανάλωση, ίχνη μεταλλουργικής δραστηριότητας, κεραμική αυτοκρατορικών χρόνων και **νομίσματα 4ου-6ου αιώνα**.

Η ανασκαφή που βρίσκεται σε εξέλιξη πραγματοποιείται από την **ΕΦΑ Σερρών** και τη **Γαλλική Σχολή Αθηνών** με τη συμμετοχή ερευνητών και φοιτητών από την Ελλάδα, τη Γαλλία, το Βέλγιο και τον Καναδά. Το πρόγραμμα είναι εγκεκριμένο από το Υπουργείο Πολιτισμού, με προοπτική παράτασης στο μέλλον. Συνυπεύθυνες του προγράμματος είναι Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Σερρών, Δημητρία Μαλαμίδου και η Διευθύντρια Σπουδών της Γαλλικής Σχολής Αθηνών, Laurianne Martinez-Sève, ενώ συμμετέχουν ερευνητές και φοιτητές από την Ελλάδα, τη Γαλλία, το Βέλγιο και τον Καναδά.

Η ταυτότητα της πόλης δεν είναι γνωστή, θεωρείται βέβαιο πάντως ότι ήταν σημαντική, γεγονός που αποδεικνύεται από τη συνεχή κατοίκησή της από την Εποχή του Σιδήρου ως τον 6ο-7ο μ.Χ. αιώνα. Οι αρχαιολόγοι αναζητούν επιγραφές και νομίσματα για να ταυτοποιήσουν την πόλη η οποία έχει φέρει στο φως δημόσια κτήρια και χριστιανικές εκκλησίες. «Είναι πιθανότατο ο οικισμός αυτός να ταυτίζεται με την αρχαία **Βέργη**, που η ζωή της παρακολουθείται στα χρονικά πλαίσια που επιβεβαιώθηκαν ανασκαφικά και το βιοτικό επίπεδο του πλούσιου γεωργομεταλλευτικού αυτού οικισμού δικαιολογεί τη διατήρηση της δομής της πόλης ως τα ρωμαϊκά χρόνια.» όπως αναφέρει η κα Μαριάννα Καραμπέρη, Μαριάννας Καραμπέρη, αρχαιολόγος της τότε ΙΗ΄ ΕΠΚΑ Καβάλας.

Η διαχρονικότητα της συνεχούς ύπαρξης αυτής της αρχαίας πόλης δηλώνει την αδιάλειπτη συνέχεια της ελληνικής συνείδησης στο χώρο, πράγμα το οποίο συνιστά το «μόνιμο» κατατεθέν του προγράμματός μας. Συγχρόνως αντιμετωπίζουμε την οπτική του «περαστικού» στο χώρο με καυστική διάθεση αισθητοποιώντας την έννοια με τις αλληπάλληλες «περαστικές» αρχαιολογικές ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν «κατά καιρούς». Το «περαστικό» θα μπορούσε να εξελιχθεί σε «μόνιμο» με τη συστηματική ενίσχυση της αρχαιολογικής έρευνας και τη δημιουργία οργανωμένων και τουριστικά αξιοποιήσιμων αρχαιολογικών χώρων ώστε να μην πλήττεται ο χώρος από την αρχαιοκαπηλία. Ας ελπίσουμε πως το πολλά υποσχόμενο πενταετές πρόγραμμα της αρχαιολογικής έρευνας που έχει ξεκινήσει στην περιοχή να αποτελέσει έναν μόνιμο μοχλό έρευνας και ανάδειξης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

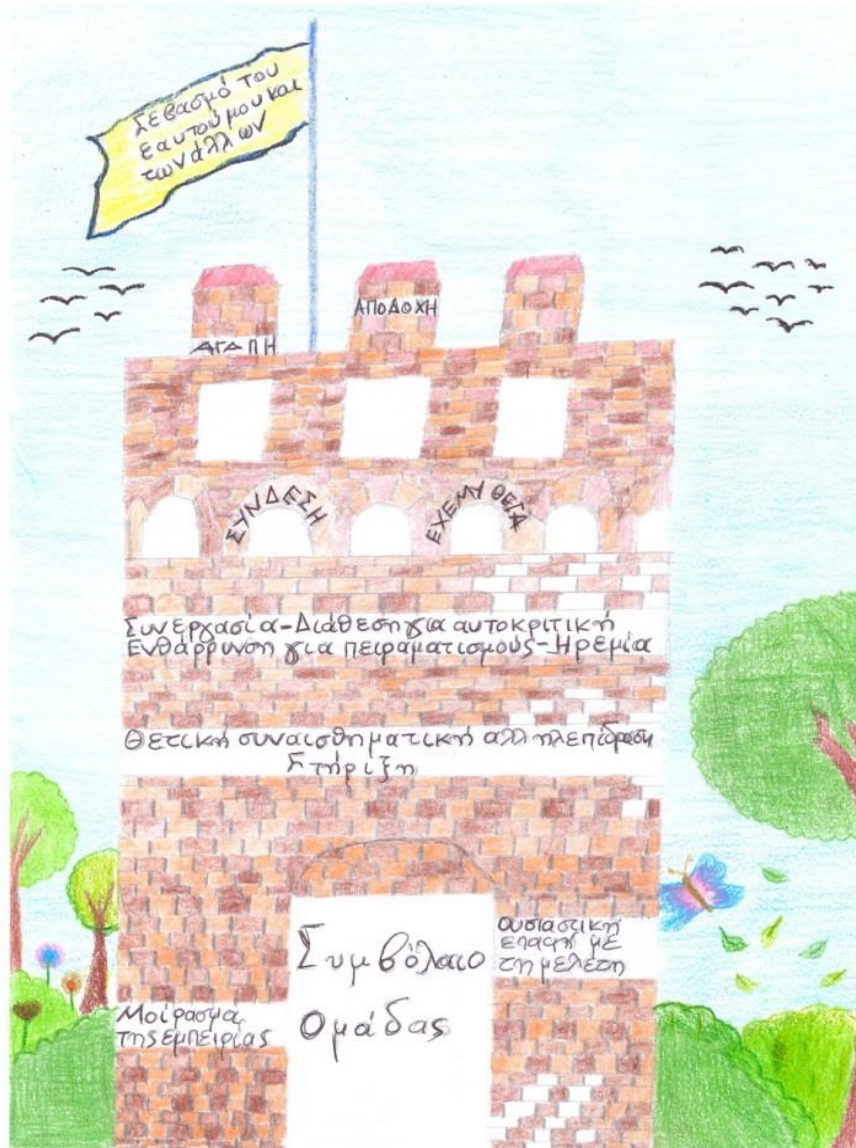
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1^η ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΟΜΑΔΑΣ

Στόχοι

- Να διευκρινιστούν οι στόχοι και οι προσδοκίες των μαθητών/τριών
- Να δημιουργηθεί ένα ασφαλές μαθησιακό περιβάλλον

Ο συντονιστής συζητά με τους μαθητές ότι το πρόγραμμα αυτό θα τους διδάξει πτυχές σχετικά με ιστορικά μνημεία της περιοχής τους, τον αρχαιολογικό χώρο στην τοποθεσία Παλαιόκαστρου Τερπνής, τον ιερό ναό του Αγίου Δημητρίου και τον Πύργο της Μάρως στην περιοχή της Δάφνης και κατά πόσο το φυσικό περιβάλλον συνέβαλε στην δημιουργία τους και την διατήρησή τους στο χρόνο. Τους παροτρύνει να ξεκινήσουν έναν ιστορικό περίπατο στον τοπικό περιβάλλοντα χώρο τους με αίσθημα σεβασμού και ευθύνης απέναντι στην «μόνιμη» κληρονομιά τους σε στόχο τη μελλοντική ανάδειξη και εδραίωσή της .

Ο συντονιστής καθοδηγεί την συζήτηση και οι μαθητές λένε ιδέες και κανόνες που θέλουν να θεσπίσουν. Μόλις τελειώσουν , όλοι υπογράφουν το Συμβόλαιο Συνεργασίας και το κολλάνε στον τοίχο μέχρι να τελειώσει το πρόγραμμα.

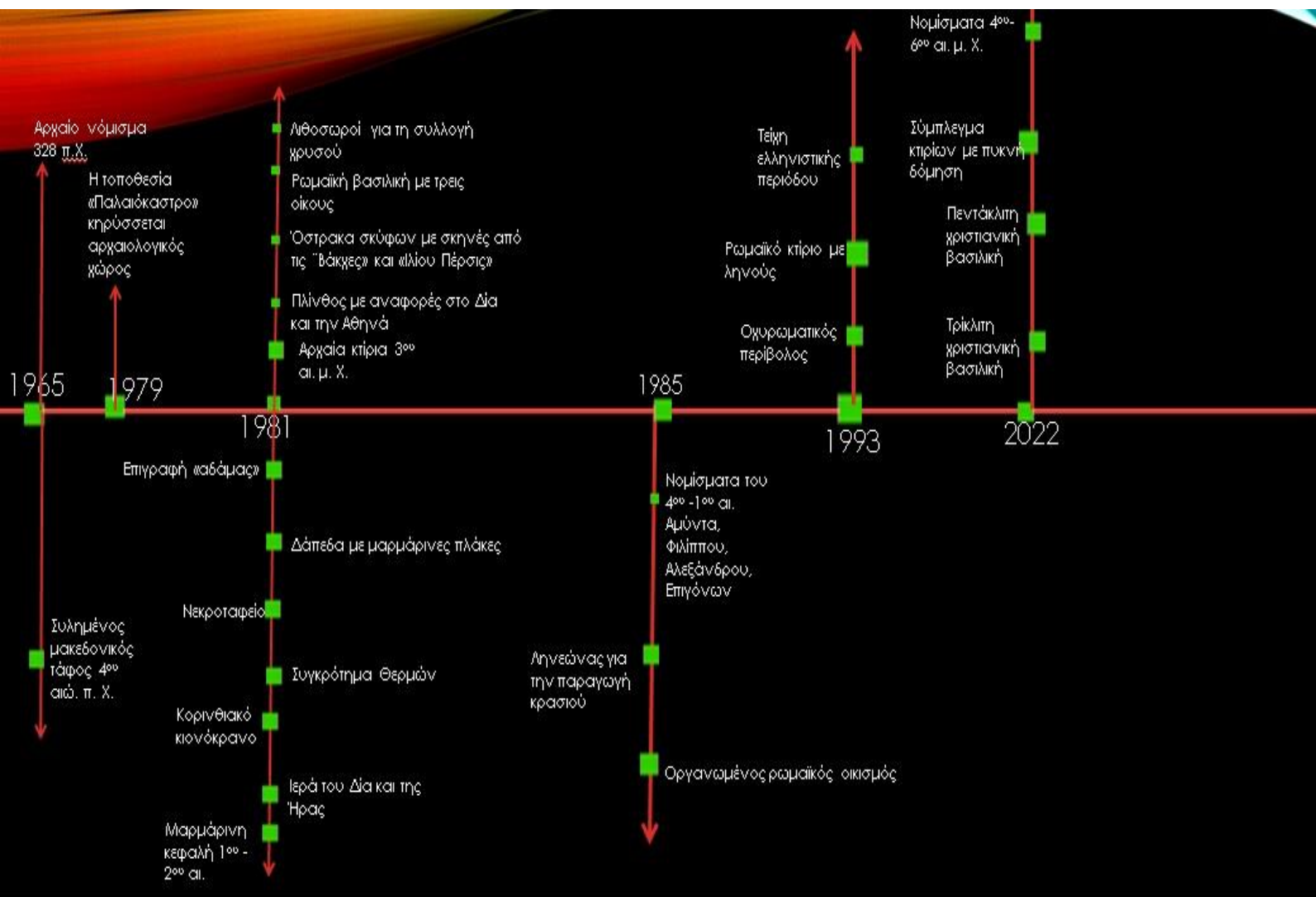

Κελεμένδρης Παναγιώτης Γ1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3η
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΜΜΗΣ

Ο συντονιστής δίνει τα χρονικά όρια των ανασκαφικών ερευνών που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή του Παλαιόκαστρου Τερπνής, και οι μαθητές εξελίσσουν τη γραμμή με τα αρχαιολογικά ευρήματα που βρέθηκαν και τους αιώνες που αντιστοιχούν. Η γραμμή δίνει κίνητρο στους μαθητές να αποτυπώσουν το περιεχόμενο της γνώσης τους αλλά και τους δημιουργεί το αίσθημα της συναισθηματικής εμπλοκής στην ιστορία, αφού οι ίδιοι επιλέγουν τα ιστορικά τοπόσημα που θεωρούν σημαντικά .

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Στόχοι

- Ανάπτυξη της δημιουργικότητας και απελευθέρωση της φαντασίας των μαθητών
- Δημιουργική ανάγνωση και κατανόηση των ιστορικών πηγών που εντρύφησαν
- Δημιουργία κλίματος συντροφικότητας και δημιουργίας στην ομάδα
- Καλλιέργεια των καλλιτεχνικών τους δεξιοτήτων

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της ομάδας μετά την ξενάγησή τους στον αρχαιολογικό χώρο της Τερπνής αποφάσισαν να συγγράψουν ένα μυθιστόρημα για την Ιουλία, η οποία έζησε στη «βασιλική» που ανασκάφηκε στο Παλαιόκαστρο, παίρνοντας ως αφορμή την επιγραφή όπου αναφερόταν πως ο σύζυγός της Κόντος Φίλιππος της άφηνε κληροδοτήμα την άγνωστη πόλη στο Παλαιόκαστρο. Οι μαθητές «κυκλοφόρησαν» στη ρωμαϊκή εποχή, έζησαν με τη φαντασία τους τον μοιραίο έρωτα της Ιουλίας για τον σύζυγό της, χάρηκαν με την ευτυχία της όταν αντίκρισε τη «Βασιλική» που χτίστηκε για χάρη της στο Παλαιόκαστρο, ζωντάνεψε στα μάτια τους η λαμπρή πόλη στην οποία η νοερή ρωμαία οικοδέσποινα χάρισε ένα μοναδικό όνομα.

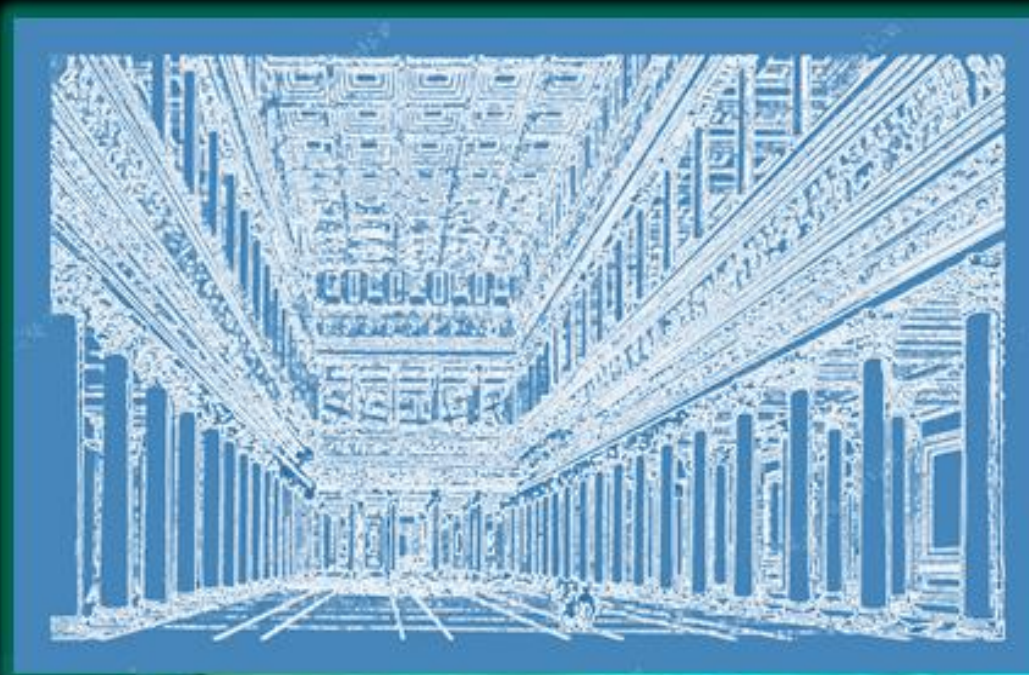
Βρισκόμαστε στην εποχή των Σεβήρων- Αντωνίνων (τέλος 2^{ου} – αρχές 3^{ου} αιώνα μ. Χ.) Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία είναι πλέον μία υπερδύναμη, «κατακτημένη», ωστόσο, και γοητευμένη από τον ελληνικό πολιτισμό. Ο ελλαδικός χώρος έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον του πλούσιου και καλλιεργημένου ρωμαίου Κόντου Φιλίππου, ο οποίος στοχεύει να αγοράσει ελληνική γη, ώστε να δημιουργήσει στην οικογένειά του μία πολιτιστική συγγένεια με το ελληνικό παρελθόν.

Επιλέγει μία πόλη της
εύφορης κοιλάδας του
Στρυμόνα, στη Βισαλτία.
Ήδη υπάρχουν ρωμαϊκοί
σταθμοί στην Άργιλο, την
Τράγιλο και το Κερδύλλιον.
Η άγνωστη πόλη ήταν
ένας πραγματικός
θησαυρός. Με πλούσιο
φυσικό περιβάλλον και
παρακείμενους
χρυσοφόρους ποταμούς.

Ωστόσο, η πόλη που
θα ιδρύσει ο Κόϊντος
Φίλιππος θέλει να
είναι λαμπερή,
προσοδοφόρα με τη
χλιδή μιας ρωμαϊκής
βασιλικής για την
αγαπημένη του
σύζυγο, Ιουλία.

Η πόλη σχεδιάστηκε από τον Πόπλιο Αίλιο Κλαρανό Αλέξανδρο, μακεδόνα αρχιτέκτονα, που είχε πολιτογραφηθεί ρωμαίος πολίτης. Ο Πόπλιος σχεδίασε μία ρωμαϊκή αγορά (forum) στην οποία εντασσόταν η αγοραία βασιλική με μία εξέδρα και τρία οικήματα προορισμένα για τις ανάγκες της αρχόντισσας Ιουλίας.

Στη βασιλική προστέθηκαν σκεπασμένες στοές που θα ήταν προορισμένες για τις εμπορικές συναλλαγές των κατοίκων, θέρμες για τις ανάγκες αισθητικής και περιποίησης της Ιουλίας, κάθετοι και οριζόντιοι μαρμάρινοι δρόμοι που συνδέονταν με τις στοές, ναοί προς τιμή της Ήρας και του Δία, τους οποίους προσκυνούσε η Ιουλία. Ένα τμήμα της περίστυλης κλειστής αγοράς θα ήταν αφιερωμένο σε πολιτικές και πνευματικές δραστηριότητες της Ιουλίας, απομονωμένο από τις πολύβουες στοές της πόλης. Κυριαρχούσαν θέματα της Οδύσσειας στις τοιχογραφίες, ένα βιβλίο αγαπημένο της αρχόντισσας.

Εργαστήρια κεραμικής και μεταλλουργίας, χώροι πλυσίματος και πήξης του χρυσού καθώς και αμέτρητοι ληνοί με πλήθος δεξαμενές και πιθάκια για την παραγωγή κρασιού συμπλήρωναν το παραγωγικό δυναμικό της θαυμαστής πόλης .

Τμήματα οικιών και συγκροτήματος ληνού

Κι ενώ η πόλη είναι έτοιμη να υποδεχτεί το ζεύγος από τη Ρώμη και να γίνει η επίσημη ονοματολογία της ο Κόϊντος Φίλιππος έπεσε από το άλογό τους καθώς βρισκόταν σε κυνήγι ελαφιού και χτύπησε θανάσιμα.

Cavaleiro romano... [Vitorino](#)

Η Ιουλία, απαρηγόρητη δεν αντέχει να μείνει στη Ρώμη και να βλέπει τα μέρη, τα οποία της θυμίζουν το αγαπημένο σύζυγό της .

Έρχεται στην περιοχή του Παλαιόκαστρου με την πολυπληθή συνοδεία της. Την υποδέχεται ο Κλαυδανός Αλέξανδρος και την οδηγεί στην περιφημη βασιλική. Από την εξέδρα η Ιουλία βλέπει την απέραντη κοιλάδα του Στρυμόνα, το ποτάμι δίπλα της χρυσίζει με τον πλούτο του στις ακτίνες του ήλιου, αγέλες με άγρια άλογα τρέχουν ελεύθερα, αιωνόβια δέντρα προσφέρουν τον παχύ ίσκιό τους στους αγρότες που ξεκουράζονται από τον μόχθο τους για το μάζεμα του γήινου πλούτου τους, των σταφυλιών. Τα δάκρυά της στεγνώνουν και αποφασίζει να αφιερωθεί στην πόλη-κληροδοτήματου αγαπημένου της συζύγου για να τιμήσει τη μνήμη του.

Την επόμενη μέρα τριγυρνώντας έξω από τα τείχη, η Ιουλία ξεθάβει ένα όστρακο από τις «Βάκχες» του Ευριπίδη. Λάμποντας από χαρά και καταλαβαίνοντας την σημασία της ιστορικότητας αυτής της πόλης αποφασίζει να χτίσει κι ένα θέατρο όπου θα παιζόνταν παραστάσεις αρχαίων ελλήνων δραματουργών που τόσο θαύμαζε.

Ήρθε η στιγμή που έπρεπε να δοθεί το όνομα στη λαμπερή πόλη. Για την Ιουλία δεν υπήρχε καλύτερο όνομα από το **«Φάος»** το γλυκερόν φάος του Ομήρου. Η φωτεινότητα, η απαστράπτουσα λάμψη της νέας πόλης **«Το Φάος»** αποτέλεσε ένα νέο φάρο ζωής για την Ιουλία και την πόλη της.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Αρχαιολογικός χώρος Παλαιόκαστρου Τερπνής

Στο πλαίσιο του περιβαλλοντικού προγράμματος με τίτλο « Το μόνιμο και το περαστικό σε ιστορικά τοπόσημα-κληροδοτήματα των μαθητών /τριών του Γ/σίου Νιγρίτας», η ομάδα των μαθητών /τριών του Γυμνασίου Νιγρίτας μαζί με το τμήμα Β2, το οποίο εκπονεί πολιτιστικό πρόγραμμα, με τίτλο «Μια μούσα δακρυόεσσα μακρόθεν του Ιλίου» πραγματοποιήθηκε διδακτική επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο των ανασκαφών στην Τερπνή, την Τετάρτη 27 Μαρτίου 2024.

Η επίσκεψη έγινε σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Σερρών και με συνοδούς τις εκπαιδευτικούς Ευαγγελία Θανασούδα και Ελισσάβητ Κουτσογιάννη. Ο αρχαιολόγος κ. Ευθύμιος Ρίζος, ανταποκρίθηκε άμεσα και με μεγάλη προθυμία στο κάλεσμα του σχολείου να ξεναγήσει και να ενημερώσει τους μαθητές για τις ανασκαφικές εργασίες που πραγματοποιούνται στον

συγκεκριμένο χώρο κάτω από τη σκέπη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας Σερρών και της Γαλλικής Σχολής Αθηνών. Ο κ. Ρίζος ανέφερε στους μαθητές πως η αρχαία πόλη που ανασκάφηκε υπολογίζεται πως έχει ζωή από το τέλος του 6^{ου} αι. π. Χ. έως τον 6^ο αι. μ.Χ. και πως η θέση Παλαιόκαστρο ταυτίζεται με μία από τις αρχαίες πόλεις της κάτω κοιλάδας του Στρυμόνα που είναι γνωστές από τις αρχαίες ιστορικές πηγές. Τόνισε στους μαθητές πως απώτερος στόχος των αρχαιολόγων είναι να βρουν στοιχεία για την ονομασία αυτής της πόλης. Η οποία, όπως υπογράμμισε ο κ Ρίζος, είχε άμεση σχέση με το περιβαλλοντικό υπόβαθρο της περιοχής. Η στρατηγική της θέση ανάμεσα στην πλούσια κοιλάδα του ποταμού Στρυμόνα και των πλούσιων μεταλλευμάτων του παρακείμενου ποταμού συνέβαλε στην μακραίωνη ιστορική πορεία της πόλης.

Οι μαθητές αποτύπωσαν τις εμπειρίες τους και τα συναισθήματά τους σε δραστηριότητες παραγωγής λόγου, (συγγραφή μυθιστορήματος με αφορμή μια ρωμαϊκή επιγραφή και στόχευση στην ονοματοδοσία της πόλης), ψηφιακές εικαστικές συνθέσεις καθώς και ιστοριογραμμής.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΕΡΠΙΝΗΣ

Σύμφωνα με την παράδοση, πριν από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου υπήρχε στην Τερπνή η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, στην κεντρική πλατεία του χωριού, την οποία οι Τούρκοι την μετέτρεψαν σε τζαμί, όπως συνήθιζαν να κάνουν όταν καταλάμβαναν χριστιανικές περιοχές. Έτσι, οι χριστιανοί αναγκάστηκαν να χτίσουν άλλη εκκλησία αρχικά σε περιοχή της πλατείας με το όνομα Άγιος Δημήτριος. Σύμφωνα με μαρτυρίες, ενώ τοποθετούσαν το βράδυ την εικόνα του Αγίου Δημητρίου με τα υλικά στον προκαθορισμένο χώρο της πλατείας, το πρωί έβρισκαν την εικόνα εκεί που είναι σήμερα ο Άγιος Δημήτριος, κάτω από μια μεγάλη βατσινιά έξω από το χωριό. Αυτό επαναλήφθηκε αρκετές φορές, κι έτσι οι κάτοικοι πήραν την απόφαση να χτίσουν εκεί την εκκλησία.

Το χτίσιμο ξεκίνησε το 1630 με 1635 και εγκαινιάστηκε το 1641, όπως αποδεικνύεται από την επιγραφή που βρέθηκε κάτω από την Αγία Τράπεζα, στο **εγκαίνιον**, στο σημείο συνήθιζαν να σημειώνουν την ημερομηνία των εγκαινίων στις εκκλησίες. Η επιγραφή αυτή βρέθηκε το 1954 όταν γίνονταν εργασίες ανακαίνισης στο ναό και καλύφθηκε με κονίαμα. Η χρονολογία 1641 ήταν επίσης γραμμένη και σε μια τοιχογραφία της εκκλησίας αλλά καλύφθηκε με λαδομπογιά.

Η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου είναι τρίκλιτη ξυλόστεγη δρομική βασιλική, την λεγόμενη και αλλιώς «βασιλική της Τουρκοκρατίας» με σαμαρωτή στέγη και κόγχη στην ανατολική πλευρά. Η συγκεκριμένη βασιλική αποτελεί τον τυπικό αρχιτεκτονικό τύπο εκκλησίας κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Οι Οθωμανοί κατακτητές δεν επέτρεπαν στους υπόδουλους χριστιανούς να κτίζουν ναούς με τρούλους για να μην επισκιάζουν τους δικούς τους τόπους λατρείας και τα σπίτια τους. Όταν χτίστηκε η εκκλησία ήταν 10 σκαλοπάτια βαθιά για να έχουν οι χριστιανοί μία ψηλοτάβανη εκκλησία και χαμηλή απ' έξω. Οι κολόνες της εκκλησίας είναι από κορμούς πλάτανου που έχουν επενδυθεί κατάλληλα. Οι εξωτερικοί τοίχοι είναι πολύ χονδροί και πολύ στέρεοι γιατί είναι κατασκευασμένοι με αγρόπετρα από το βουνό και ασβέστη. Ο σουβάς επίσης είναι παχύς με λάσπη και άχυρο. Η λάσπη

χρησιμοποιούνταν γιατί κρατούσε το χειμώνα τη ζέστη και το καλοκαίρι πρόσφερε δροσιά. Πάνω από το σουβά ακολουθούσε ένα στρώμα με ασβέστη και τρίχες κατσίκας γιατί το στρώμα αυτό ήταν πρόσφορο για αγιογράφιση.

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας ο ναός βεβηλώθηκε πολλές φορές. Το 1750 οι Τούρκοι έκαψαν το ναό. Τότε οι Χριστιανοί ισοπέδωσαν τα μπάζα, έβαλαν στο δάπεδο μαρμάρινες πλάκες, οι οποίες έμειναν για 200 χρόνια (1754-1954). Στην πυρκαγιά του 1750 κήκαν όλες οι εικόνες εκτός από μία εικόνα του Χριστού και του Αγίου Γεωργίου οι οποίες βρίσκονται σήμερα στο Μουσείο της Μητρόπολης Σερρών.

Το 1903 με σουλτανικό φερμάνι εγκρίνεται η επισκευή του καμπαναριού επί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ΄ του Μεγαλοπρεπούς. Σύμφωνα με μία πληροφορία η άδεια για να χτιστεί ο καμπαναριό είχε δοθεί από το 1821, αλλά είναι άγνωστο αν ποτέ χτίστηκε. Το βέβαιο είναι ότι το 1903 δεν υπήρχε καμπαναριό. Κάποια μέρα ένας τερπνιώτης πήγε στον τούρκο μπέη στις Σέρρες και του ζήτησε την άδεια για το καμπαναριό στο ναό. Πράγματι δόθηκε η άδεια και το καμπαναριό χτίστηκε από σέρβους μαστόρους το 1904, οι οποίοι είχαν χτίσει παλιότερα το καμπαναριό του Αγίου Γεωργίου στη Νιγρίτα. Όμως ενώ το καμπαναριό του Αγίου Γεωργίου είχε τέσσερα διαστήματα (πατώματα) το καμπαναριό του Αγίου Δημητρίου είχε τρία γιατί οι τούρκοι γκρέμιζαν το τελευταίο διάστημα. Όταν τέλειωσε η ανέγερση του καμπαναριού οι τούρκοι αφαίρεσαν την κορυφή επειδή τους φάνηκε πολύ ψηλή. Η κορυφή έγινε μετά την απελευθέρωση το 1955 από κοζανίτες μαστόρους.

Το καμπαναριό έχει ιδιαίτερη ιστορική αξία καθώς έχει ενσωματωμένο εντός της τοιχοποιίας του ένα τμήμα

από κάποιο αρχαίο ρωμαϊκό κτίριο πάνω στο οποίο διασώζονται και ορισμένοι λατινικοί χαρακτήρες.

Ο γυναικωνίτης ήταν πολύ στενός και χωριζόταν από την υπόλοιπη εκκλησία με ξύλινο δικτυωτό πλέγμα (καφάσι). Οι γυναίκες παρακολουθούσαν τη θεία λειτουργία μέσα από τα

ρομβοειδή ανοίγματα του δικτυωτού. Το 1950 αφαιρέθηκε το ξύλινο δικτυωτό χώρισμα κι έτσι ενοποιήθηκαν ο γυναικωνίτης κι ο λοιπός χώρος της εκκλησίας. Κατά τη μάχη στα Πλατανούδια, από 17 έως 21 Φεβρουαρίου 1913, οι άμαχοι κρύβονταν στο μικρό φαράγγι που υπήρχε πίσω από την εκκλησία για να γλυτώσουν από τους Βουλγάρους.

Ο Άγιος Δημήτριος είναι ο αγαπημένος και πολλά τιμώμενος άγιος των Τερπνιωτών.
Στη γιορτή του αγίου ετοιμάζεται το παραδοσιακό κουρμπάνι για να φιλέψει ο
Άγιος όλους τους ενορίτες του
Την Παραμονής της γιορτής γίνεται περιφορά της εικόνας του Αγίου σε όλο το
χωριό και συμμετέχουν όλοι οι κάτοικοι της Τερπνής για να τιμήσουν τον Άγιο.

Δραστηριότητα Διδακτικής Επίσκεψης στον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου Τερπνής

Στόχος

- Ανάδειξη της άρρηκτης σχέσης εκκλησίας περιβάλλοντος

Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν στον χώρο του ναού από τον ιερέα του ναού, πατέρα Δημήτριο Μεργιανιώτη και να συλλέξουν από κοντά πληροφορίες τόσο για την ναοδομία του ναού, όσο και για την ιστορία αυτού, η οποία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε σημαντικές στιγμές της τοπικής ιστορίας.

Εντύπωση ευχάριστη προκάλεσαν στα παιδιά οι αγιογραφίες του 18ου αιώνα που βρίσκονται στο ναό, η σαμαρωτή ξύλινη οροφή που φέρει ωραία διακοσμητικά σχέδια, ο ξυλόγλυπτος άμβωνας, το Ευαγγέλιο που κρατείται στην κειμηλιοθήκη του Ναού και είναι από τα πρώτα Ευαγγέλια που τυπώθηκαν στη Βενετία, καθώς και η εικόνα της Παναγίας που βρέθηκε με θαυμαστό τρόπο μέσα σε παλιό τοίχο του Ναού και αποκαλύφθηκε κατά τη διάρκεια της νεότερης συντήρησής του.

Άγιος Διονύσιος ο εν Ολύμπω

Η ξενάγηση όμως δεν σταμάτησε μόνο στο εσωτερικό του ναού αλλά συνεχίστηκε και στον αύλιο χώρο όπου δεσπόζει το απαράμιλλης ιστορικής σημασίας καμπαναριό (ελάχιστα του είδους του διασώζονται) με τον χειροποίητο μηχανισμό και τις ιδιαίτερες καμπάνες. Επιπλέον τα παιδιά παρακολούθησαν τους εργάτες να ανακατασκευάζουν μέρη της εξωτερικής τοιχοποιίας ιερού ναού και κατανόησαν την ανάγκη διατήρησης της ιστορικής κληρονομιάς του τόπου τους στην πράξη

Λατινική επιγραφή στη βάση του
καμπαναριού

Η ξενάγηση ολοκληρώθηκε με την περιήγηση στον κήπο του ναού και την θέαση του φυσικού πλούτου της γύρω περιοχής από το ύψωμά του . Πλέον φύση και άνθρωποι είναι ενωμένοι στον ιδιαίτερο ναό, πράγμα το οποίο αποτυπώνεται και με τους μικρούς ζωολογικούς κήπους , όπου φιλοξενούνται πλήθος από πτηνά, όπως φασιανοί, αηδόνια, καναρίνια, παπαγαλάκια, παγώνια , περιστέρια και

αποτελούν ένα ακόμη θαυμαστό αξιοθέατο του ναού για μικρούς και για μεγάλους. Η διδακτική επίσκεψη ολοκληρώθηκε με το κέρασμα από τον εγκάρδιο πατέρα Δημήτριο και τις αναμνηστικές φωτογραφίες. Η μνήμη όμως των όσων είδαμε και μάθαμε χαραχτηκε περισσότερο στις καρδιές μας και αποτελεί αντικείμενο αγάπης και σεβασμού

Στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής οι μαθητές//τριες του προγράμματος θέλησαν να εκφράσουν βιωματικά το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα στον ιερό ναό φυτεύοντας μία ελιά στο περιβόλι του αισθητοποιώντας με αυτή τη δράση τους συμβολισμούς της αναγέννησης, του φωτός και της ειρήνης.

<<Εάν αποσυνθέσεις την Ελλάδα, στο τέλος θα δεις να σου απομένουν μια ελιά, ένα αμπέλι κι ένα καράβι. Που σημαίνει: με άλλα τόσα την ξαναφτιάχνεις>>

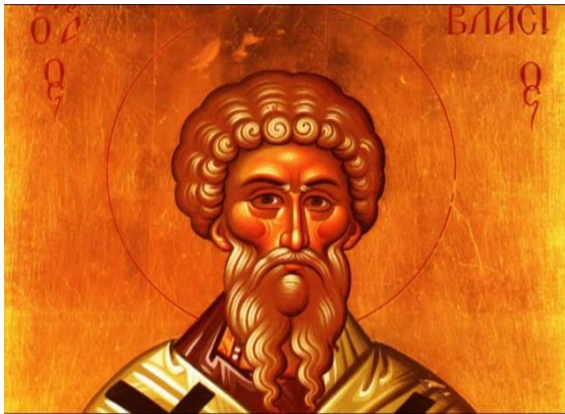
Οδυσσέας Ελύτης

Η διδακτική επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 1 Φεβρουαρίου 2024 ημέρα εορτής του μάρτυρα Τρύφωνος, προστάτη των γεωργών και αμπελουργών και βοσκός χηνών.

Στο πλαίσιο της εκπληκτικής σχέσης των αγίων με τα άγρια ζώα οι μαθητές εργάστηκαν αφήνοντας το ψηφιακό τους αποτύπωμα.

ΑΓΙΟΣ ΒΛΑΣΙΟΣ

Ο Άγιος Βλάσιος ασκήθηκε σε σπηλιά του όρους Αργαίος που ήταν το υψηλότερο βουνό της Μικράς Ασίας. Στο σπήλαιο διέμενε με σιωπή προσευχή και νηστεία. Το συναξάρι του αναφέρει θεραπείες τα άγρια ζώα που έφταναν στη σπηλιά του βάζοντας επί αυτών το χέρι του. Σπούδασε ιατρική αλλά προσέφερε χωρίς χρήματα τις υπηρεσίες του, ως φιλανθρωπία, στους πάσχοντες και ασθενείς. Εκτός από την ιατρική βοήθεια χορηγούσε δωρεάν στους ασθενείς τα φάρμακα και τους παρείχε τα έξοδα νοσηλείας τους. Χειροτονήθηκε επίσκοπος Σεβάστειας της ιστορικής Αρμενίας και Επίσκοπος Λέτσε της Ιταλίας

Η ΖΩΗ ΤΟΥ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Μετά την ανακήρυξή του ως επίσκοπο, δεν είχε την ψυχική ηρεμία που αναζητούσε, με αποτέλεσμα, να αφήσει την έδρα του και να πάει να ασκητέψει σε μια σπηλιά. Εκεί, μακριά από την πόλη, βρήκε την ηρεμία που αναζητούσε. Προσευχόταν καθημερινά και είχε ως συντροφιά του τα άγρια ζώα που ζούσαν στο βουνό.

Κάποια μέρα, κυνηγοί που βρίσκονταν στο βουνό που ζούσε ο Άγιος Βλάσιος, είδαν αρκετά άγρια ζώα να κάθονται ήρεμα έξω από μια σπηλιά, στην οποία είδαν γονατιστό να προσεύχεται τον Άγιο.

Εντυπωσιασμένοι, αλλά και ξαφνιασμένοι από το θέαμα, πήγαν στον έπαρχο Αγκικόλα, στον οποίο και είπαν αυτό που είχαν αντικρίσει. Ο Αγκικόλα διέταξε στρατιώτες να ακολουθήσουν τους κυνηγούς και να του φέρουν τον μυστηριώδη άντρα που κατάφερε να δαμάσει τα άγρια ζώα. Μόλις τον συνέλαβαν, τον παρουσίασαν μπροστά στον ηγεμόνα τους, ο οποίος του ζήτησε αρχικά να απαρνηθεί τον Θεό που πιστεύει και να ασπαστεί τον ειδωλολατρισμό. Εκείνος, όπως ήταν φυσικό, αρνείται, με αποτέλεσμα να ξεκινήσει το μαρτύριό του.

Αρχικά οι φύλακες πήραν διαταγή να τον χτυπήσουν βάναισα. Όμως εν τέλη, ο έπαρχος διατάζει τον αποκεφαλισμό του, ο οποίος και γίνεται στις 11 Φεβρουαρίου (ημέρα που τιμάται και η μνήμη του) του 316 μ.Χ.

Η ΖΩΗ ΤΟΥ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ

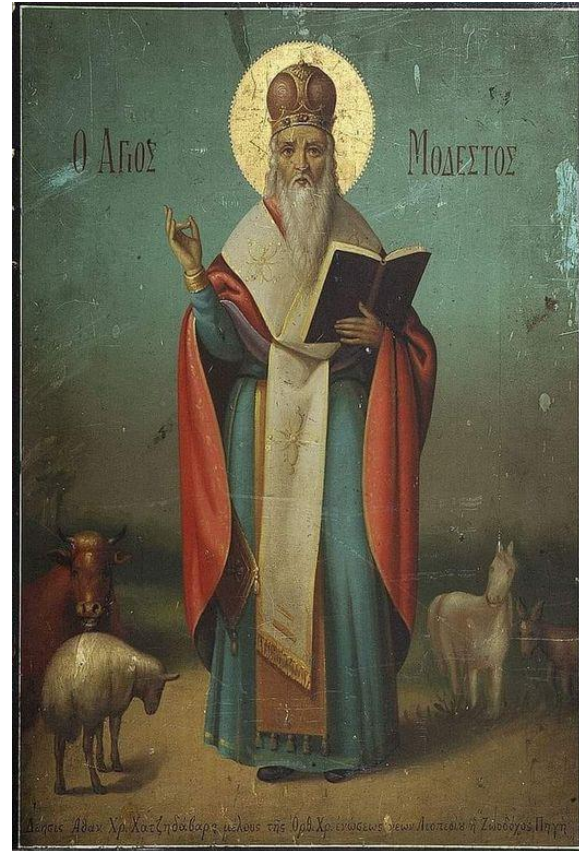
Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Ο Βλάσιος κήρυττε με θέρμη και δύναμη τη χριστιανική πίστη και μετέστρεψε χιλιάδες ειδωλαλάτρες στον Χριστιανισμό. Λόγω του ανεπίληπτου βίου του, της βαθιάς του πίστεως και του σπάνιου χαρακτήρα του εκλέχτηκε, κατ' απαίτηση του λαού ανακηρύχθηκε άγιος και γιορτάζεται στις 11 Φεβρουαρίου σε όλη την Ελλάδα. Ο Άγιος Βλάσιος είναι επίσης πολιούχος του Ξυλοκάστρου Κορινθίας. Πολλές εκκλησίες έχουν πάρει το όνομα του με κυριότερες αυτές του Ξυλοκάστρου Κορινθίας και Ηρακλείου.

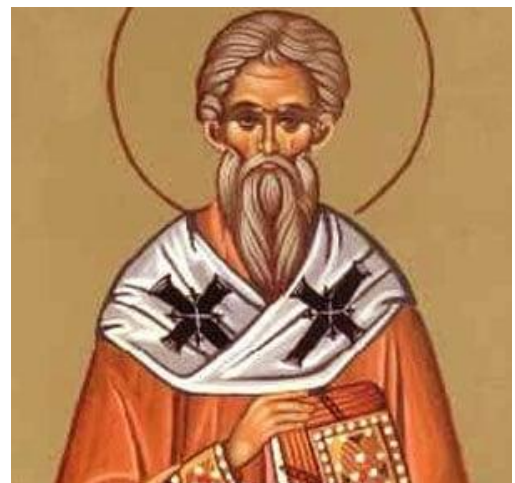
Εργασία με εργαλείο το ppt του μαθητή της Γ΄
τάξης Κελεμένδρη Παναγώτη

Υπάρχουν κι άλλοι άγιοι βέβαια
που συνυπήρξαν μαζί με
ζώα, όπως ο Αθηνογέννης που
ανέθρεψε μία ελαφίνα και την
ευλόγησε να μην τη πιάσουν ποτέ
κυνηγοί, ούτε αυτήν ούτε τα
παιδιά της.

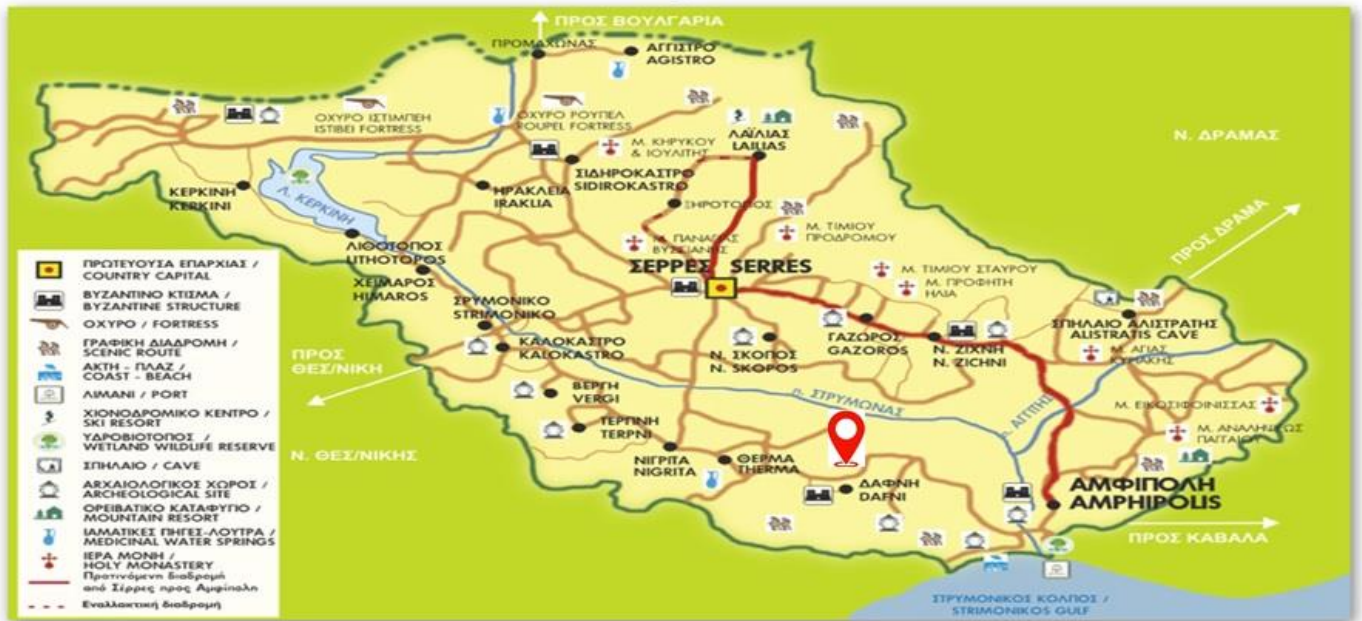
Στην ορθόδοξη παράδοση ένας
σημαντικός Άγιος που είναι γνωστός
για την ενασχόληση του με τα ζώα
είναι ο Άγιος Μόδεστος, που έχει το
χάρισμα να θεραπεύει και να
προστατεύει όλα τα πλάσματα του
ζωικού βασιλείου.

Εργασία με εργαλείο το google docs παρουσίαση της
μαθήτριάς της Γ' τάξης Ιωαννίδου Χρυσάνθης

Ο πύργος της κυρά Μάρως

Το κατεπανίκιο Στρυμόνος στους δύο τελευταίους αιώνες της βυζαντινής αυτοκρατορίας είχε ξεχωριστή σημασία. Η στρατηγική και γεωφυσική του θέση είναι μεγάλη γιατί από αυτό περνούσε ο δρόμος που κατέβαινε από τη Βουλγαρία με έξοδο στο Αιγαίο και η Εγνατία οδός που συνέδεε τη Ρώμη με την Κωνσταντινούπολη.

Κάλυπτε περίπου τη σημερινή επαρχία Βισαλτίας δυτικά του Στρυμόνα (όρια Σερρών) και της λίμνης του Αχινού ως τα όρια του Κατεπανικίου Στεφανινών.

Η «Εζίβια ή Εζεβαί» ή αι Εζιβαί» αναφέρεται ως χωρίον, κάστρο, επισκοπή και χώρα στο Τυπικό της μονής Προδρόμου Σερρών το 1332.

Στα έγγραφα των μοναστηριών Χιλανδαρίου και Κουτλουμουσίου βρίσκεται με διάφορες παραλλαγές: «επισκοπή Εζιβών», «δίκαια Εζιβιάς», «χωρίον ο Έζιβιάς», «κάστρον Εζηβών». Ο Πέτρος Παπαγεωργίου βρήκε στον «Αρχαίο Κώδικα της Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτας» σελ. 1 «εν τω χωρίω των Εζεβών» και σελ. 9. «εξ Εζωβάς», «νυν το χωρίον...έχον κατοίκους 375 Χριστιανούς και 175 Τούρκους εν τω διαμερίσματι Σερρών, καλείται Έζιοβα και Νίσβα». Κατά τον Josef von Hammer στο βιβλίο του «Ιστορία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας» εξελληνισμένο από τον Κων/ντο Σ. Κροκιδά, σελ 447: «επί Στρυμόνι χωρίον Jassono εν ω ο σουλτάνος Μωάμεθ (1459) ώρισε κατοικίαν τη Μάρα».

Η Μάρω είχε ζωή μυθιστορηματική . Είναι γνωστή με τα ονόματα: Мара Бранковић, Μαρώ, Κομνηνή, Βαλιντέ Χανούμ Σουλτάνα, Κυρά-Μάρω, Μάρα Δέσποινα Χατούν, Σουλτάνα Μαρίγια, Μάρα Χατούν, Δέσποινα Χατούν ή Αμερίσσα. Ήταν κόρη του Γεωργίου Μπράνκοβιτς, δεσπότη της Σερβίας (1427-1456) από τον πρώτο του γάμο με την Ειρήνη , θυγατέρα του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας Ματθαίου Καντακουζηνού. (1418-1487)

Μάρα Μπράνκοβιτς

Γεώργιος
Μπράνκοβιτς

Ειρήνη Καντακουζηνή

Δόθηκε από την οικογένειά της στο σουλτάνο Μουράτ Β', το 1435, σε ηλικία μόλις 17 ετών σε ένα συνηθισμένο για την εποχή φαινόμενο, το οποίο είχε ως στόχο την εξασφάλιση της ακεραιότητας των χριστιανικών εδαφών. Έτσι, έγινε και η μητριά του στερημένου μητέρας από μικρή ηλικία, Μωάμεθ Β' του Πορθητή, με τον οποίο είχε πολύ καλή σχέση. Κατάφερε να μείνει πιστή στο ορθόδοξο δόγμα, παίζοντας πολύ σημαντικό ρόλο στα θρησκευτικά και πολιτικά δρώμενα της εποχής. Ασκούσε ιδιαίτερη επιρροή στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, ενώ ξεχώριζε για την εναντιωμένη στο δυτικό κόσμο, στάση και νοοτροπία της. Σύμφωνα με το Γεώργιο Φραντζή, μετά το θάνατο του συζύγου της, Μουράτ Β' το 1451, η Μάρα προσπάθησε να πείσει τον τελευταίο Βυζαντινό αυτοκράτορα, Κωνσταντίνο ΙΑ' Παλαιολόγο να τη νυμφευθεί, χωρίς, όμως, να επιτύχει το στόχο της. Ο Μωάμεθ Β', της φέρθηκε με ευπρέπεια ανάλογη, αυτής του συζύγου της. Όσο καιρό

βρισκόταν εκείνος στο θρόνο, έστειλε όλους τους πρέσβεις να συζητήσουν πρώτα με την ίδια, λόγω των διπλωματικών δεξιοτήτων της. Απεχώρησε από την αυλή του σουλτάνου το 1457 και εγκαταστάθηκε μόνιμα στη νότια Βισαλτία. Ο Μωάμεθ Β' της δώρισε μια τεράστια έκταση γης στην περιοχή που επέλεξε ως νέο τόπο διαμονής, όπου και παρέμεινε έως το τέλος της ζωής της, στις 14 Σεπτεμβρίου του 1487.

Μουράτ ο Β΄

Μωάμεθ Β ο Πορθητής

Ήδη η Επισκοπή Εζεβών είχε επιτύχει την εκκλησιαστική της αυτονομία από τη μητρόπολη Σερρών κατά τον 14^ο αιώνα μέσω του επισκόπου Εζεβών Ιωαννικίου Φραγγόπουλου, του πρώτου κτίτορος της μονής του Τιμίου Προδρόμου Σερρών, ο οποίος είχε ισχυρά ερείσματα στο αυτοκρατορικό περιβάλλον του Ανδρόνικου Γ΄.

Ο μοναχισμός ήταν αρκετά διαδεδομένος στην Επισκοπή Εζεβών αφού είχαν ιδρυθεί και διατηρούνταν πέντε μονές που αποτελούσαν κτήσεις αγιορείτικων μονών, λόγω της γεωπολιτικής σημασίας των Εζεβών εφόσον βρισκόταν κοντά στον Στρυμόνα ποταμό, ο οποίος αποτελούσε φυσική διέξοδο στα εύφορα εδάφη της Ανατολικής Μακεδονίας που θα εξασφάλιζε την βιωσιμότητα των μονών.

Μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, το 1453, η Μάρα μάζεψε τα δώρα του Ιησού (σμύρνα, λιβάνι, χρυσό), για να τα προστατέψει από τη μανία των μουσουλμάνων και τα μετέφερε στη Μονή Αγίου Παύλου, στο Άγιο Όρος, όπου φυλάσσονται μέχρι και σήμερα. Μια παράδοση κάνει αναφορά σε όραμα της Μπράνκοβιτς, στο οποίο εμφανίστηκε η Παναγία, η οποία της έδωσε εντολή να σταματήσει σε ένα συγκεκριμένο σημείο (καθώς απαγορεύεται στις γυναίκες να επισκεφθούν τη χερσόνησο του Άθω), την ώρα που οι μοναχοί της Μονής κατέβαιναν, με σκοπό να τα παραλάβουν. Χάρη στην επιρροή της στην αυλή του σουλτάνου, η Μάρα Μπράνκοβιτς, κατάφερε να σώσει από το θάνατο πολλούς χριστιανούς. Επίσης, διόρισε όλους τους χριστιανούς Πατριάρχες, εκτός του Γενναδίου, ενώ εξαγόρασε πολλούς χριστιανούς σκλάβους και άλλα

θρησκευτικά κειμήλια, έτσι ώστε να μην τα εκμεταλλευθούν οι Οθωμανοί. Τα περισσότερα από αυτά στάλθηκαν στο Άγιο Όρος, ενώ άλλα μεταφέρθηκαν στη Βενετία και το Ντουμπρόβνικ.

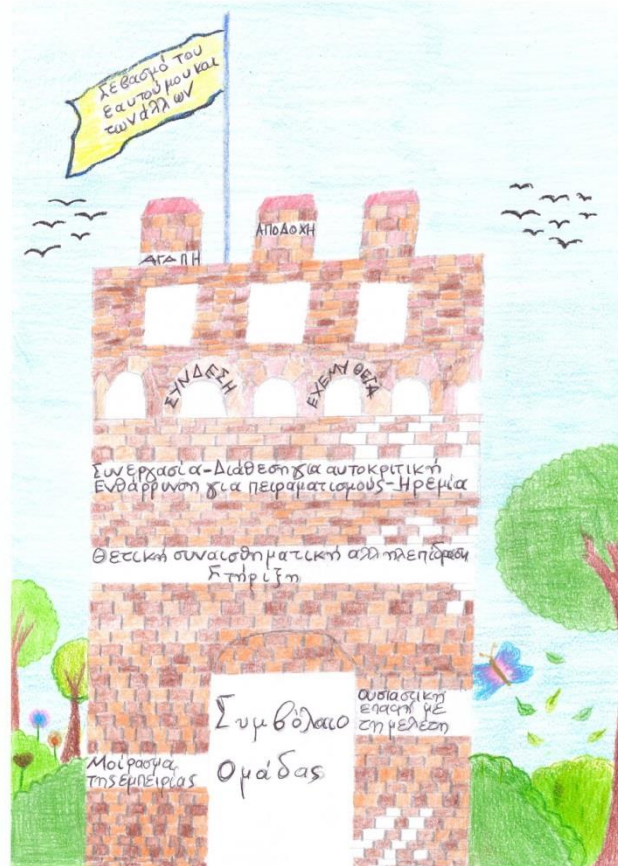
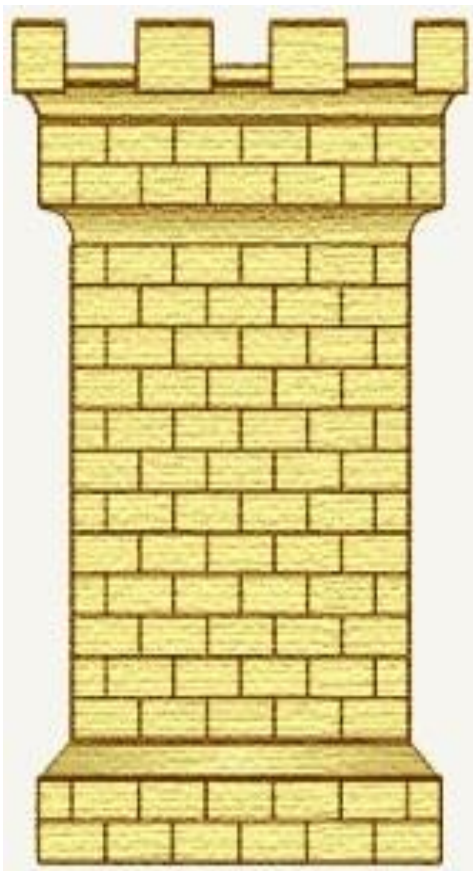
Η οικογένεια Μπράνκοβιτς είχε μια παραδοσιακή σχέση με τις Μονές του Αγίου Όρους και ιδιαίτερα με τις Μονές Χιλανδαρίου και Αγίου Παύλου, των οποίων οι τότε μοναχοί ήταν σερβικής καταγωγής. Γι' αυτό και το 1466, η Μάρα δώρισε στις Μονές αυτές, εκτάσεις στα χωριά της Έζιοβας (σημερινής Δάφνης Σερρών), της Μαροβίτσας (κοντά στη σημερινή Μαυροθάλασσα) και του Μύρκινου ή Δοξόμπου Σερρών. Στη Δάφνη είχε εγκατασταθεί η ίδια από το 1459, μαζί με μια μικρή αυλή ευγενών και μοναχών, Σέρβων και Βυζαντινών. Οι φόροι των χωριών αυτών δίνονταν κατά 60% στη Μονή Χιλανδαρίου και κατά 40% στη Μονή Αγίου Παύλου. Η Μπράνκοβιτς, μετά από το θάνατό της, άφησε όλα της τα κτήματα στη Μονή Χιλανδαρίου.

Στην Ιερά Μητρόπολη των Αγίων Θεοδώρων Σερρών, όπου καταγράφονται τα άγια σκεύη και άμφια, αναφέρεται: "εικόνισμα της κυρα-Μάρως, που είχε Τίμιο ξύλο". Αυτό δείχνει ότι, η Μπράνκοβιτς είχε χαρίσει στο ναό εικόνα της Παναγίας, φτιαγμένη -εν μέρει- από το ξύλο του Τίμιου Σταυρού.

Τα ιστορικά κείμενα αποδεικνύουν ακράδαντα ότι, ο μυστηριώδης πύργος ήταν ιδιοκτησία της Μπράνκοβιτς. Τα δημόσια έγγραφα των αρχών του 20ού αιώνα αναφέρουν το κτίσμα αυτό, ως ιδιοκτησία της Μονής Αγίου Παύλου, με την ονομασία Πύργος Μαροβίτσα. Η έκταση, η οποία παραχωρήθηκε στη Μονή, ταυτίζεται με τη μορφολογία της περιοχής και την απόσταση μεταξύ Δάφνης και Μαυροθάλασσας.

Ο πύργος της Μπράνκοβιτς ήταν τριώροφος και χρησιμοποιείτο σαν κατοικία. Τα δημόσια έγγραφα των αρχών του 20ού αιώνα αναφέρουν το κτίσμα αυτό, ως ιδιοκτησία της Μονής Αγίου Παύλου, με την ονομασία Πύργος Μαροβίτσα. Ακολουθούσε την τυπολογία των πύργων του Αγίου Όρους. Ο πύργος ήταν χτισμένος με ισχυρή, προσεγμένη αργολιθοδομή μέσα στην οποία παρεμβάλλονταν κομμάτια πλίνθων σε άτακτη, διάταξη. Χρησιμοποιήθηκαν πέτρες από τον παρακείμενο ποταμό Εζιοβίτη και γωνιαίοι, κατεργασμένοι, πωρόλιθοι που πάρθηκαν από λατομεία στους πρόποδες του όρους Κερδύλια. Το «δέσιμο» του πύργου γινόταν με ξυλοδεσιές, των οποίων υπολείμματα διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα. Λέγεται ότι ο πύργος επικοινωνούσε μέσω υπόγειου μυστικού περάσματος με τον πύργο της Αγίας Μαρίνας που βρίσκεται έξω από το χωριό, μερικές εκατοντάδες μέτρα προς τα δυτικά. Η ύπαρξη πάντως αυτού του περάσματος δεν έχει εξακριβωθεί. Το μεγαλύτερο μέρος του πύργου καταστράφηκε, πριν από το 1753. Δίπλα στο υπόλειμμα του σημερινού πύργου, διατηρούνταν οικόπεδα, τα οποία ανήκαν στη Μονή Σταυρονικήτα μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1930, κάτι που αποδεικνύει τη στενή σχέση της περιοχής με το Άγιο Όρος. Κατά τη δεκαετία του 1940, κάτοικοι της Δάφνης προσπάθησαν να αποσπάσουν τις πέτρες του, με σκοπό να τις χρησιμοποιήσουν για τις οικοδομικές ανάγκες της περιοχής, με αποτέλεσμα να νοικιαστεί σε ιδιώτες ως δημόσιο κτήμα. Μάλιστα, έφθασε να πωληθεί, με σκοπό την κατεδάφισή του. Το 1957, ανακηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο, με ΦΕΚ, που εξέδωσε το Υπουργείο Πολιτισμού. Ο πύργος βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της Δάφνης.

Υπάρχουν τρεις εκδοχές για το πού βρίσκεται ο τάφος της Μπράνκοβιτς: οι δύο επιστημονικές εκδοχές υποστηρίζουν πως, είτε το σώμα της ενταφιάστηκε στη Μονή Εικοσιφοινίσσης του Παγγαίου Όρους, είτε κάπου στο Άγιο Όρος. Η τρίτη εκδοχή, την οποία αποδέχεται και η λαϊκή παράδοση, αναφέρεται σε μια ευρύτερη έκταση, μεταξύ του πύργου της Μπράνκοβιτς και του πύργου της Ορέσκειας, οικισμού βορειοδυτικά της Δάφνης, η οποία μπορεί να αποτελεί το σημείο ενταφιασμού της. Ωστόσο, κανένας από τους ισχυρισμούς αυτούς δεν έχει επιβεβαιωθεί

**Συμμετοχή του Γυμνασίου Νιγρίτας στο 1ο Μαθητικό Περιβαλλοντικό Συνέδριο
“Κωνσταντινούπολη – Θεσσαλονίκη, μια Εκπαιδευτική Συνύπαρξη – Πολίτες της Πόλης,
Έλληνες της Οικουμένης”**

Στις 4 Απριλίου 2024 οι μαθητές του περιβαλλοντικού προγράμματος του Γυμνασίου Νιγρίτας με τίτλο: «Το μόνιμο και το περαστικό σε ιστορικά τοπόσημα και κληροδοτήματα των μαθητών και μαθητριών του Γυμνασίου Νιγρίτας» συμμετείχαν και παρουσίασαν την περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος εργασία που εκπόνησαν, εκπροσωπώντας τον Νομό Σερρών, στο 1^ο Μαθητικό Περιβαλλοντικό Συνέδριο στην Κωνσταντινούπολη σε συνεργασία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Π.Ε. και Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας, το Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, τη Δ.Δ.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης, τη Δ.Δ.Ε. Πέλλας και το Ζωγράφειο Λύκειο Κωνσταντινούπολης υπό την Αιγίδα του Οικουμενικού Πατριάρχου, κ.κ. Βαρθολομαίου.

Αγία Σοφία –Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Γ/σίου Νιγρίτας 2023-24

Οι μαθητές με χαρά και αίσθημα ευθύνης ανέδειξαν με την παρουσίασή τους που αφορούσε στην ανάγκη της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής της Βισαλτίας η οποία είναι συνδεδεμένη με την μεταβυζαντινή εποχή. Η παρουσίαση έγινε αποδεκτή με ενθουσιασμό και συγκίνηση από την παρισταμένη μαθητική κοινότητα, γεγονός που

ικανοποίησε ηθικά τόσο τους μαθητές του σχολείου όσο και τις υπεύθυνες καθηγήτριες, Διευθύντρια κυρία Πάνου Ελευθερία, Υποδιευθύντρια κυρία Θανασούδα Ευαγγελία και θεολόγου κυρία Κουτσογιάννη Ελισσάβετ.

Ζωοδόχος Πηγή του Μπαλουκλί

Κρουαζιέρα των μαθητών του Γυμνασίου Νιγρίτας στο Βόσπορο 2023-24

Κατά την τετραήμερη παραμονή στην Κωνσταντινούπολη μαθητές και καθηγητές επισκέφθηκαν χώρους ιστορικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος όπως την Αγία Σοφία, την Παναγία των Βλαχερνών, τη Ζωοδόχο Πηγή, το Οικουμενικό Πατριαρχείο στο Φανάρι, όπου είχαν την ευκαιρία να παραστούν στους Γ΄ Χαιρετισμούς και στη Λειτουργία της Σταυροπροσκυνήσεως, τον Καθεδρικό Ναό των Εισοδίων της Θεοτόκου, τον Ιππόδρομο, το ανάκτορο του Ντολμά Μπαχτσέ, τον Πύργο του Γαλατά, την κλειστή αγορά, την αιγυπτιακή αγορά. Επίσης οι μαθητές απόλαυσαν τις ομορφιές της Πόλης κάνοντας απογευματινή κρουαζιέρα στον Βόσπορο και θαύμασαν τα ελληνικά αρχοντικά στη συνοικία του Πέραν.

Τόσο η εκδρομή όσο και η συμμετοχή στο συνέδριο αποτέλεσε σημαντικό ορόσημο για τη σχολική χρονιά 2023-2024 καθώς οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να ζήσουν στην Πόλη και να βιώσουν από κοντά τον πλούσιο Βυζαντινό πολιτισμό και να γνωρίσουν τα ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία του ώστε να χαραχτούν στην μνήμη και στην καρδιά τους.

Οι συμμετέχοντες/ουσες μαθητές μαθήτριες στο περιβαλλοντικό πρόγραμμα

1.ΒΑΒΟΥΡΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
2.ΒΑΓΕΝΑΣ	ΑΣΤΕΡΙΟΣ
3. ΓΕΩΡΓΙΤΖΙΚΗ	ΜΑΡΙΝΑ
4.ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ	ΧΡΥΣΑΝΘΗ
5. ΚΕΛΕΜΕΝΔΡΗΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
6. ΜΗΛΙΩΤΑΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
7.ΜΠΛΟΥΓΚΟΥΡΤΖΗ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
8. ΝΩΤΟΥΔΑ	ΕΙΡΗΝΗ
9. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
10.ΤΖΙΑΓΚΑΛΟΥ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
6. ΜΗΛΙΩΤΑΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
7.ΜΠΛΟΥΓΚΟΥΡΤΖΗ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
8. ΝΩΤΟΥΔΑ	ΕΙΡΗΝΗ
9. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
10.ΤΖΙΑΓΚΑΛΟΥ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
11.ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ	ΕΥΓΕΝΙΑ

12. ΦΡΑΝΤΖΑΝΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
13.ΧΥΤΑ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Πηγές

- 1) Γεωργίου Καφταντζή, Τα τοπωνύμια της Βισαλτίας κατά τη Βυζαντινή περίοδο ,σελ 83, στον τόμο του Επιστημονικού Συμποσίου με θέμα « Η Νιγρίτα – η Βισαλία δια μέσου της Ιστορίας» Νιγρίτα 1993
- 2) Πέτρου Παπαγεωργίου, «Αι Σέρραι και τα περί τας Σέρρας προάστια και η Ιερά Μονή του Ιωάννου του Προδρόμου» 2^η έκδοση, Θεσσαλονίκη 1988, σελ 82.
- 3) Νίκος Λ. Πασχαλούδης, Η Τερπνή Αναφορές στο χθες και στο σήμερα, έκδοση Συλλόγου Τερπνιωτών Θεσσαλονίκης «Η Τερπνή» , Θεσσαλονίκη 2002
- 4) Κωνσταντίνος Σιαμάκης, Τερπνή, εκδόσεις Πολιτιστικού Συλλόγου Τερπνής, Θεσσαλονίκη, 2011
- 5) π. Μεργιανιώτης Δημήτριος, Καταγραφή εικόνων του ιερού ναού Αγίου Δημητρίου Τερπνής, πτυχιακή εργασία, Θεσσαλονίκη, 2022
- 6) Εκκλησιαστική Αλήθεια Κωνσταντινουπόλεως, τ. 29, σελ 59, 1905
- 7) <http://www.arxeion-politismou.gr/2019/07/arxaios-makedonikos-tafos-Terpnis.html>
- 8) Νίκος Λ. Πασχαλούδης, Η Τερπνή, έκδοση Συλλόγου Τερπνιωτών Θεσσαλονίκης «Η Τερπνή» σελ 23, Θεσσαλονίκη 2012
- 9) <https://www.voria.gr/article/mia-megali-trikliti-basiliki-se-mia-agnosti-hrysoforo-poli-stin-kato-koilada-toy-strymona>
- 10) <https://www.skai.gr/news/culture/serres-sto-fos-arxaia-poli-grifo-pou-apokalyptetai-stin-kato-koilada-tou-strymona>
- 11) Μαριάνα Καραμπέρη, Ανασκαφική έρευνα στην Τερπνή Ν. Σερρών, σελ. 311 -319, στον τόμο των Πρακτικών Β΄ Επιστημονικού Συμποσίου Νιγρίτα 17-20 Οκτωβρίου 1996, Η Νιγρίτα –Η Βισαλία δια μέσου της ιστορίας , Θεσσαλονίκη 2000
- 12) T.Livius XLV 30,3 “Pars prima Bisaltas habet, fortissimos viros”
- 13) https://media.ems.gr/ekdoseis/makedonika/makedonika_28/ekd_pemk_28_Samsaris_2.pdf
- 14) Δημ. Κ. Σαμσάρης, ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ (Civitas Romana)ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ,IIIΤο ανατολικό τμήμα της επαρχίας, σελ 156-196, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- 15) Οδυσσέας Ελύτη, « Ο Μικρός Ναυτίλος», εκδ. Ίκαρο, Αθήνα 1985